לא שרו לן עורבא ולא אסרו לן יונה רבא כי הוו מייתי טריפתא דבי בנימין קמיה כי הוה חזי בה טעמא להיתירא אמר להו תחזו דקא שרינא לכו עורבא כי הוה חזי לה טעמא לאיסורא אמר להו תחזו דקא אסרנא לכו יונה רב פפא אמר כגון דאמר הני רבנן רב פפא אישתלי ואמר כגון הני רבנן ואיתיב בתעניתא לוי בר שמואל ורב הונא בר חייא הוו קא מתקני מטפחות ספרי דבי רב יהודה כי מטו מגילת אסתר אמרי הא [מגילת אסתר] לא בעי מטפחת אמר להו כי האי גוונא נמי מיחזי כי אפקירותא רב נחמן אמר °זה [א]הקורא רבו בשמו דאמר רבי יוחנן מפני מה נענש גיחזי מפני שקרא לרבו בשמו שנאמר [1]ויאמר גחזי אדני המלך זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי זירא ויתיב וקאמר עתיד הקב"ה להוציא נחל מבית קדשי הקדשים ועליו כל מיני מגדים שנאמר [2]ועל הנחל יעלה על שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל לא יבול עלהו ולא יתם פריו לחדשיו יבכר כי מימיו מן המקדש [המה] יוצאים והיה פריו למאכל ועלהו לתרופה א"ל ההוא סבא [ב]יישר וכן אמר ר' יוחנן [א] [ג](יישר) אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא כי האי גונא מיחזי אפקרותא אמר ליה הא [האי] סיועי קא מסייע (ליה) [לך] אלא אי שמיע לך הא שמיע לך כי הא [ד]דיתיב רבי יוחנן וקא דריש עתיד הקב"ה להביא אבנים טובות ומרגליות שהן שלשים על שלשים אמות וחוקק בהם עשר ברום עשרים ומעמידן בשערי ירושלים שנאמר [3]ושמתי כדכוד שמשותיך ושעריך לאבני אקדח וגו' לגלג עליו אותו תלמיד אמר השתא כביעתא דצילצלא לא משכחינן כולי האי משכחינן לימים הפליגה ספינתו בים חזינהו למלאכי השרת דקא מנסרי אבנים טובות ומרגליות אמר להו הני למאן אמרי עתיד הקב"ה להעמידן בשערי ירושלים כי הדר אשכחיה לר' יוחנן דיתיב וקא דריש א"ל רבי דרוש ולך נאה לדרוש כשם שאמרת כך ראיתי אמר לו ריקה אם לא ראית לא האמנת מלגלג על דברי חכמים אתה [ז]יהב ביה עיניה ועשאו גל של עצמות מיתבי [4]ואולך אתכם קוממיות ר"מ אומר מאתים אמה כשתי קומות של אדם הראשון רבי יהודה אומר ק' אמה כנגד היכל וכותליו שנאמר [5]אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל וגו' כי קאמר ר' יוחנן לכוי דבי זיקא מאי [ה]ועלהו לתרופה ר' יצחק בר אבודימי ורב חסדא חד אמר להתיר פה של מעלה וחד אמר להתיר פה של מטה איתמר [ו](נמי) חזקיה אמר להתיר פה אילמין בר קפרא אמר להתיר פה עקרות ר' יוחנן אמר לתרופה ממש מאי לתרופה ר' שמואל בר נחמני אמר לתואר פנים של בעלי הפה דרש ר' יהודה ברבי סימון כל המשחיר פניו על דברי תורה בעולם הזה הקב"ה מבהיק זיוו לעולם הבא שנאמר [6]מראהו כלבנון בחור כארזים אמר ר' תנחום בר' חנילאי כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעולם הזה הקב"ה משביעו לעולם הבא שנאמר [7]ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם כי אתא רב דימי אמר עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו שנאמר [8]ברוך ה' יום יום יעמס לנו האל ישועתנו סלה א"ל אביי וכי אפשר לומר כן והלא כבר נאמר [9]מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן אמר מאי טעמא לא שכיחת באגדתא דאמרי במערבא משמיה דרבא בר מרי [ס]עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק ג' מאות ועשרה עולמות שנא' [10]להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא יש בגימטריא תלת מאה ועשרה הוי תניא [ח]ר' מאיר אומר במדה שאדם מודד מודדין לו דכתיב [11]בסאסאה בשלחה תריבנה אמר ר' [ב] [ט]יהושע וכי אפשר לומר כן אדם נותן מלא עומסו לעני בעולם הזה הקב"ה נותן לו מלא עומסו לעולם הבא והכתיב [9]ושמים בזרת [ג] תכן ואתה אי אומר כן איזו היא מדה מרובה מדת טובה מרובה או מדת פורענות

הוי

לא שרו לן עורבא. לא אמרו לנו שום חידוש שלא מצינו בתורה (דשרינן עורבא): **[דקא שרינא לכו עורבא].** שהיתר זה אינו מצוי בתורה אלא סופרים אמרוהו: **כגון דאמר הנהו רבנן.** כאדם שאומר אותו ת"ח דלשון בזוי הוא זה שהיה לו לומר רבותינו שבמקום פלוני. ל"א כגון דאמר הני רבנן דכשהוא מספר שום דבר מרבנן אומר הני ולשון גנאי הוא הני אבל הנהו רבנן אינו גנאי: **כי מטו מגלת אסתר.** לתקן לה מטפחת אמרי הא מגלת אסתר לא בעיא מטפחת כלומר בלשון בעיא א"ל לרב יהודה הא ודאי לא צריכא מטפחת כגון האחרות ולשון גנאי הוא דהוה להו למימר לרבנן בלשון שאלה כך צריכה או אינה צריכה: מעיין בית ה' יצא והשקה את נחל שטים (יואל ד): **מגדים.** דינטר"ש בלע"ז כל מיני פירות מתוקים: **יבכר.** בכל חדש וחדש יתבשלו בו פירות: י)**בשמו.** שאומר פלוני ואינו אומר מורי רבי פלוני: **א"ל ההוא סבא יישר וכן אמר רבי יוחנן.** כדגרסינן ור' יוחנן נמי הכי קאמר כדאמרת מ"ר. ולא גרסינן וכן אמר רבי יוחנן יישר: **כי האי גוונא.** מי מיחזי כאפקירותא: **אלא אי שמיע לך מידי הא שמיע לך:** נ)**לגלג עליו אותו תלמיד.** אדרבי יוחנן דהיינו אפקירותא: **כדכד.** אבן טובה וכך שמה: **שמשותיך.** חלונות שהשמש זורח בהם [ד] כמו (תהלים פד) שמש ומגן היינו שמש ממש. (ל"א) לאבני אקדח שהקב"ה חוקקן כנקדח עד שחוקק בהם עשר ברום עשרים: **צילצלא.** עוף קטן: **גל של עצמות.** שמת לאדם שמת נעשה גל של עצמות: **קוממיות.** שתי קומות של אדם הראשון כדאמרינן בחגיגה (דף יב.) שמיעטו הקב"ה והעמידו על מאה אמה שנאמר ותשת עלי כפך כף בגימטריא הכי הוי: **כנגד היכל וכותליו.** שכן היה אורך כל ההיכל עם הכותלים דכתיב (מלכים א ו) והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו וכותל מזרח שש אמות וכותל מערב שש אמות ואמה אחת טרקסין הרי י"ג אמות ואולם עשר אמה רוחב וכותל האולם שש הרי כ"ט ומאחורי האולם תא אחד רחבו שש וכתלו ה' הרי מ' וס' אמה של אורך הבית הרי מאה והיאך יכולין לכוף קומתן וליכנס בפתח שאין לו אלא רום עשרים כדאמרת: **אשר בנינו.** כלומר בנים שלנו יהיו לעתיד כאילנות גבוהין מגודלים: **ובנותינו.** ובנות שלנו כזויות המחוטבות לתבנית היכל כלומר ככותל ההיכל מחוטבות כמו (דברים כט) מחוטב עציך. לישנא אחרינא אהיכל דבית שני קאמר דקים לן היכל ס' אורך ברום מאה הוא: **לכוי דבי זיקא.** לחלונות שהשמש והאור נכנסין בהן אבל השערים גבוהים יותר: **[להתיר פה של** ט)**מטה].** להתיר מ)פה אלמים שיהו מדברים: **להתיר פה של מטה.** רחם של העקרות האוכלות מן העלין נפקדות י): **איתמר נמי חזקיה וכו'.** והיינו הך דלעיל לתרופה: **מראהו כלבנון.** וכתיב לעיל מיניה שחורות כעורב וסמיך ליה חכו ממתקים: **ירויון מדשן ביתך.** אמר לי רבי דלעיל מינה מהאי קרא מיירי ענייתא דמרעיב את עצמו וקאמר ירויון מדשן ביתך שהקב"ה משביען לעוה"ב: **מלא עומסו.** מלא חופנו של הקב"ה טובה: **וכי אפשר לומר כן.** היאך אדם יכול לקבל מלא עומסו של הקב"ה והרי אין לו מקום ליתן דכל העולם כולו אינו אלא כמזרת ועד אגודל: ס)כאותן עולמות יתן לצדיק את העומס: **במדה שאדם מודד.** אם מדד ונתן צדקה לעני מלא חפניו הקב"ה מודד בחפניו ונותן לו: **וכי אפשר לומר כן.** שיהא הקב"ה נותן לאדם מלא חפניו והלא אינו יכול לסבול כל כך:

הוי

מסורת הש"ס

א) [ברכות מג: וש"נ], ב) [טעות הדפוס], ג) כ"ב עה., ד) [כ"ב עה. ע"ש שבת לד. ברכות נח.], ה) [מנחות לח. ע"ש], ו) [במנחות ליתא], ז) [משנה סוף עוקצים וע"ע ועי' בית סדר למשנה ישוב נכון על זה], ח) [סוטה ח: ושם איתא רבי אומר אמנם שם טו: דמסיק דמתני' לר"מ כי משמע לבי' דהכא עיקר יע"ש ברש"י וכן איתא ג"כ בתוספתא שם פ"ג], ט) [נ"א יהודה], י) [נ"ל אחר ד"ה כי מטו], כ) [נ"ל אחר ד"ה שמשותיך], ל) נ"ל מעלה, מ) [עי' רש"י מנחות לח.], נ) [עי' רש"י שם], ס) נ"ל שלש מאות ועשר כאותן וכו'.

◆

גליון הש"ס

גמ' זה הקורא רבו בשמו. עי' יבמות נז ע"ב תד"ה אמר:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' יישר. נמחק:
[ב] שם יהושע נמחק:
[ג] שם בזרת תכן ואתה. נ"ב א"ל ר"י ואתה:
[ד] רש"י ד"ה שמשותיך כו' זורח בהם. נ"ב עי' רש"י בע"י:

◆

לעזי רש"י

דינטר"ש [ד"ינטייר"ש]. פירות מתוקים.

◆

מוסף רש"י

יישר. יפה אמרת (שבת סג.) שפיר קאמרת (פסחים נג: חולין עה:). **וחוקק בהם עשר.** של רוחב, ברום עשרים. והיינו אקדח, לשון קודח שחוקק בהם, ומשמע נמי אבן טובה שמאירה כאש קודחת, כמו (ישעיה נ) קודחי אש (רשב"ם ב"ב עה.). **אקדח.** קרבונקל"א בלע"ז ובתרגום יונתן אבני גמרא (שם). **כביעתא דצילצלא.** ביצת עוף קטן ששמו תלגיל (שם). **גל של עצמות.** כמת שנרקב בשרו ונפל מותן הרגה (שבת לד.). **להתיר פה של מעלה.** פה אלמים, שכל אדם האוכל ממנו נרפא (מנחות צח.). **פה של מטה.** פה רחם של עקרות (שם). **חזקיה אמר כו'.** חזקיה ובר קפרא מפרשא מילתייהו טפי והיא היא (שם:). **בסאסאה.** בכוון לאותה סאה עצמה כשאתה משלחה לאבדון תריבנה (סוטה ח:).

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ה סמג עשין יב טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף טו:

◆

תורה אור השלם

1. וַיְהִי הוּא מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֵת אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת הַמֵּת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֶת בְּנָהּ צֹעֶקֶת אֶל הַמֶּלֶךְ עַל בֵּיתָהּ וְעַל שָׂדָהּ וַיֹּאמֶר גֵּחֲזִי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ זֹאת הָאִשָּׁה וְזֶה בְּנָהּ אֲשֶׁר הֶחֱיָה אֱלִישָׁע: מלכים ב ח ה
2. וְעַל הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל עֵץ מַאֲכָל לֹא יִבּוֹל עָלֵהוּ וְלֹא יִתֹּם פִּרְיוֹ לָחֳדָשָׁיו יְבַכֵּר כִּי מֵימָיו מִן הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים וְהָיָה פִרְיוֹ לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה: יחזקאל מז יב
3. וְשַׂמְתִּי כַּדְכֹד שִׁמְשֹׁתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ לְאַבְנֵי אֶקְדָּח וְכָל גְּבוּלֵךְ לְאַבְנֵי חֵפֶץ: ישעיהו נד יב
4. אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהְיֹת לָהֶם עֲבָדִים וָאֶשְׁבֹּר מֹטֹת עֻלְּכֶם וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוּת: ויקרא כו יג
5. אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְזָוִיֹּת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל: תהלים קמד יב
6. שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל אַדְנֵי פָז מַרְאֵהוּ כַּלְּבָנוֹן בָּחוּר כָּאֲרָזִים: שיר השירים ה טו
7. יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם: תהלים לו ט
8. בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: תהלים סח כ
9. מִי מָדַד בְּשָׁעֳלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן וְכָל בַּשָּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס הָרִים וּגְבָעוֹת בְּמֹאזְנָיִם: ישעיהו מ יב
10. לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא: משלי ח כא
11. בְּסַאסְּאָה בְּשַׁלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: ישעיהו כז ח